

Drāmas terapija grupā sociālo kompetenču veicināšanai pieaugušajiem ar vidēji smagu garīgo atpalcību ilgstošas aprūpes centrā

Maija Romaško¹, Kristīne Mārtinsonē²

¹ *Drāmas terapijas asociācija, Latvija*

² *Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija*

Ievads. Daļa no 4177 (SPKC, 2015) pieaugušajiem ar garīgo atpalcību dzīvo ilgstošas aprūpes centros, kur viņu vajadzības un vēlmes tiek ierobežotas institūcijas ietvaros (Leimane, 2000) un viņiem ir ierobežotas iespējas attīstīt dažādas sociālās kompetences, tādās kā gatavība un spēja risināt konfliktus (Argyle, 1994), uzturēt un izprast sociālās attiecības (Chesner, 1995), spēja komunicēt, sadarboties un sniegt informāciju (Kurg, 2002) utt., kas tiešā veidā ietekmē institūciju mikroklimatu un attiecības pacientu starpā un ar personālu.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Mērķis – Insbrukas sociālo kompetenču aptaujas (I-S-K-I-E-LV) (Krug, 2005) adaptācija latviešu valodā, noskaidrojot, vai drāmas terapija (DT) grupā veicina sociālo kompetenču attīstību pieaugušajiem ar vidēji smagu garīgo atpalcību ilgstošas aprūpes centrā. I posmā piedalījās 18 pieaugušie (SSK-10 F71.01) un divi viņu vērtētāji. II pētījuma posmā piedalījās 14 pieaugušie (F71.01) un divi viņu vērtētāji. Dalībnieki saņēma 10 DT grupas sesijas, katru pa 60 min. Pirms un pēc DT tika ievāktas I-S-K-I-E-LV aptaujas un salīdzināti iegūtie rezultāti grupā un apakšgrupās.

Rezultāti. Augsti I-S-K-I-E-LV aptaujas kategoriju testa Kronbaha alfa koeficienti – saskarsmes kompetence ($\alpha = 0,977$), individuālā elastība ($\alpha = 0,984$), pašregulatīvā kompetence ($\alpha = 0,985$), metakognitīvā kompetence ($\alpha = 0,985$), un retesta koeficienti – saskarsmes kompetence ($\alpha = 0,973$), individuālā elastība ($\alpha = 0,972$), pašregulatīvā kompetence ($\alpha = 0,949$), metakognitīvā kompetence ($\alpha = 0,980$). Atsevišķām I-S-K-I-E-LV apakšsadaļām zemāki testa Kronbaha alfas rezultāti diapazonā no 0,47 līdz 0,98, retesta rezultāti diapazonā no 0,64 līdz 0,95. DT grupā statistiski nozīmīgi uzlabo I-S-K-I-E-LV kategorijas pašregulatīvās kompetences apakšsadaļas impulsu un vajadzību kontroles rādītājus ($t = 2,92$, $p < 0,05$; pirms DT $M = 29,64$, $SD = 9,36$; pēc DT $M = 26,93$, $SD = 7,75$) pieaugušajiem ar vidēji smagu garīgo atpalcību. Vienai DT apakšgrupai statistiski nozīmīgi uzlabojās I-S-K-I-E-LV kategorija “individuālās elastības raksturojums” ($t = 3,60$, $p < 0,05$; pirms DT $M = 123,20$, $SD = 44,27$; pēc DT $M = 41,11$, $SD = 3,60$), I-S-K-I-E-LV kategorijas “individuālās elastības” apakšsadaļas: attieksme pret noteikumiem ($t = 3,54$, $p < 0,05$; pirms DT $M = 21,60$, $SD = 9,74$; pēc DT $M = 19,20$, $SD = 8,32$) un spēja pārveidot un pielāgot ($t = 2,82$, $p < 0,05$; pirms DT $M = 33,40$, $SD = 11,80$; pēc DT $M = 31,40$, $SD = 11,82$), kā arī I-S-K-I-E-LV kategorijas “pašregulatīvā kompetence” apakšsadaļa – impulsu un vajadzību kontrole ($t = 2,99$, $p < 0,05$; pirms DT $M = 33,40$, $SD = 12,90$; pēc DT $M = 29,00$, $SD = 10,27$).

Secinājumi. Ir veikta I-S-K-I-E-LV adaptācija Latvijas kultūrvidē. Pastāv saistība starp testa un retesta rezultātiem, kas norāda uz instrumenta noturību laikā. I-S-K-I-E-LV papildinās instrumentu klāstu Latvijā, ar kuru iespējams novērtēt pieaugušos ar vieglu, vidēji smagu garīgo atpalcību un mācīšanās grūtībām, ko varēs izmantot pētnieki, ārstniecības personas, rehabilitācijas personas, veselības aprūpes u. c. speciālisti. Būtu nepieciešams pārbaudīt I-S-K-I-E-LV aptaujas testa–retesta rezultātus lielākā izlasē, lai tos varētu attiecināt uz plašāku klientu / pacientu izlasi. Drāmas terapija grupā ir efektīva dažādu sociālo kompetenču attīstības veicināšanai pieaugušajiem ar vidēji smagu garīgo atpalcību.